

на тая велика страница отъ историята признателността на България къмъ Августейшия благодетел, комуто тя дължи своето сществуване, се явиха една група поборници отъ Освободителната война, които сж се борили рамо до рамо съ великитъ руски братя и сж взели участие въ тѣхнитъ умори, рани, победи и слава. Тази група родолюбци, която ми направи честта да Ме постави на чело, и на която представителтъ въ София на Царския внукъ на Освободителя не е престаналъ да оказва просвѣтеното съдействие на своята енергия, вкусъ и опитностъ, е направила възвание къмъ знаменитоститъ на пластическото изкуство въ цѣла Европа и е поканила тѣхнитъ рѣзци да реализиратъ нашия идеалъ.

Това възвание биде чуто.

Забележителнитъ творения, които ни окржжаватъ, и които едно силно вдъхновение е сътрудничило съ нашия патриотизъмъ, ни представятъ едно блестяще доказателство.

И за това, господа, отъ името на Комитета, който председателствувамъ, отъ името на държавата, която управлявамъ, Азъ ви приветствувамъ съ „добре дошли“. Тукъ поздравлявамъ изкуството и положенитъ усилия и особено благодаря на учителитъ, на които реномето отдавна е осветило имената и талантитъ, и които сж дошли отъ разнитъ страни на Европа да ни донесатъ ценното съдействие на тѣхнитъ познания.

Като правя апелъ къмъ сигурното имъ око и справедливото тѣхно сжждение, призовавамъ ги да прегледатъ съ Насъ изложенитъ проекти и, като оставямъ на подпредседателя грижата да ржководи дебатитъ, обявявамъ открито заседанието на международното жури“.

На 24 с. м., въ третото си по редъ заседание, журито, следъ като разгледало всички проекто-модели, опредѣлило наградитъ както следва: първа награда за проекта № 11, съ мото „Рома“, на който проекто-моделъ автора билъ флорентийскитъ скулпторъ Арналдо Цоки¹⁾. Втора награда била дадена за проекто-модела № 29 съ мото „Борба и победа“, авторъ на който билъ германскитъ скулпторъ Густавъ Еберлайнъ; трета — на френскитъ скулптори Антоненъ Лару и Гастонъ Мале, за проекто-модела имъ съ мото „Deo Juvante“; четвърта — на чехскитъ скулпторъ Франтишекъ Роусъ — за проекто-модела съ мото „Tzar Libérateur“ и пета — на

френскитъ скулпторъ Евгени Бовери — за проекто-модела съ мото „Au Tzar“.

Независимо отъ тѣзи награди, доволно отъ резултатитъ на конкурса, журито дало похвални отзиви отъ първи класъ за авторитъ на проекто-моделитъ съ девизитъ: „Освобождение“, „Romano Renzo“, „Angeli-que“, „Fortier in re“ и „Аспарухъ“, и отзиви отъ II класъ за авторитъ на проектитъ съ девизи: „Астра“, „Vive la Russie“, „Pro Um-nita“, „L'art n'a pas de patrie“ и „Съ нами Богъ“²⁾.

Одобрениятъ проекто-моделъ на Арналдо Цоки, макаръ въ външно отношение да отстъпвалъ на нѣкои по-голѣми и по-внушителни проекто-модели, които на пръвъ погледъ примамавали и ласкаели окото, по своя дълбокъ замисълъ и идея, по вѣрно изобразенитъ и пълни съ животъ и движение фигури и събития отъ Освободителната война, които сж се врѣзали въ душата на всѣки по-интелигентенъ българинъ, стои надъ всѣка похвала. И ние се учудваме днесъ, когато виждаме този замисълъ и тази идея, въплотени въ бронзъ, че единъ италианецъ, чуждъ на нашия и руския националенъ духъ и битъ, е можалъ да изпълни съ такава вещина и умѣние възложената му задача! Това, обаче, което отличава най-много проекто-модела на Цоки отъ тѣзи на неговитъ конкуренти, е художественото единство на фигурата на

Арналдо Цоки

Царя-Освободителя съ изразителнитъ орелефи на пиедестала.

Къмъ края на сжщата година, следъ като е билъ вече уреденъ и въпросътъ за автора на паметника, Комитетътъ въ едно

1) Роденъ въ Флоренция (Италия) на 20 септемврий 1862 год. Следъ като свършилъ срдно образование, Цоки постъпилъ въ Флорентийската художествена академия, която свършилъ съ отличие. Като скулпторъ, Цоки се проявилъ твърде младъ: още на 19 годишната си възраст се прочулъ съ барелефитъ „Последнитъ дни на Помпея“ и „Гарибалди“.

Следъ това, съ последвацитъ си скулптурни творби, които били непрекъснатъ триумфъ по пжтя на художественото му творчество, той се издига като първокласенъ италиански и европейски скулпторъ.

Между другото, Цоки е авторъ на паметниците: на Гарибалди въ Болоня, на Колумба въ Буеносъ-Айресъ, на Св. Францискъ Асизки въ Кайро и др.